

MAGNUS NILSSON:

Till drevets försvar

Kvällspresen är, hur konstigt det än kan låta, en av de krafter som upprätthåller moralen i det svenska samhället.

Makthavare som avslöjas med oegentligheter eller tvivelaktiga handlingar brukar klaga över att de döms på förhand genom media. Och ofta leder detta till diskussioner om medias roll och ansvar. Lite självrannsakan av murvlarna och en skvätt mer eller mindre spelad ånger blir slutresultatet. Men dagen därpå är de lyckligtvis igång igen.

Låt oss se tillbaka på några av de senaste årens "affärer". Är det så att media verkligen gjorde övertramp? Borde kvällspresen ha varit mer hänsynsfull?

Mona Sahlin har i efterhand sagt

MAGNUS NILSSON är frilansskribent.

att det blev överdrivet mycket bråk om en Toblerone. Hon skulle haft rätt om det verkligen bara var en chokladbit det handlade om. Men det var det ju inte. Det var flera inköp, skinnjackor, hyrbilar, obetalda räkningar, skulder till dagisfröknar som aldrig betalades.

Ingen vanlig tjej

Sahlin framstod som slarvig och arrogant. Hon tyckte uppenbarligen inte att de regler som gäller andra var något som hon behövde bry sig om. Imagen av "vanlig tjej" som var hennes politiska plattform fick sig också en allvarlig knäck. "Vanliga tjejer" har inte Statsrådsberedningens kreditkort att handla för. Och de har inte korkade pressekreterare som lite för gärna vill resa till Söderhavet.

Men vad hade hänt om kvällspresjournalister inte hade drivit frågan. Om de varit hänsynsfulla? De hade skrivit ett par sakligt hållna artiklar och tagit Sahlins bortförklaringar på allvar? Antagligen hade i så fall Sahlin

blivit statsminister. Hon hade fortsatt att shoppa för skattebetalarnas pengar och bekymrade tjänstemän och revisorer hade mumlat men ingenting gjort.

På en direkt fråga från en journalist om det var moraliskt rätt eller inte att göra som hon gjort, svarade Sahlin att "det skall väl andra bedöma". Vi skulle alltså haft en statsminister som inte har en egen uppfattning om huruvida det är rätt eller fel att använda statens medel till egna utgifter. Nu bidrog i stället media till att synliggöra den självklara normen att man inte snor pengar från arbetsgivaren även om det är små summor och man nog tänker betala tillbaka vid tillfälle.

Husfru utan ansvar

Nu fick Mona bli husfru på Bommersvik i stället, utan ansvar för ekonomin och med eurocardnotor som inte är offentlig handling. Likaså gott, även om hon säkert hade blivit en bättre statsminister än Göran Persson som ju inte heller han har

riktig kläm på skillnaden mellan statens utgifter och sina egna.

Marjasinaffären var likartad. Med viss självklarhet frikändes Sigvard Marjasin. Inte blir en man som han fälld i svensk domstol – befolkad av kollegiala och ryggradslösa svenska jurister. Marjasin är ju en inflytelserik pamp, kolerisk och hämndlysten. Inte gynnar det karriären att sätta dit honom.

Husrannsakan och handklovar

Man kan ju fantisera om vad som skulle ha hänt en vanlig småföretagare som gjort sig skyldig till motsvarande underligheter i representationsammanhang. Domstol och myndigheter skulle utan att tveka en sekund rasera hans tillvaro och livsverk. Husrannsakan i gryningen, handklovad inför fru och barn.

Men media och folkopinion hade lyckligtvis redan dömt Marjasin. Statens representant skall helt enkelt inte klippa och klistra i sina representationskvitton och bete sig så att det krävs en rättegång för att konstatera att han inte är en skojare. En försu- pen beg. bilhandlare är en sak, av landshövdingen krävs det marginaler.

När det gäller Sölve Conradsson är det anmärkningsvärda och för både Östgöta Correspondenten och Motala Tidning pinsamma faktumet att media *inte* gjorde sitt jobb.

Conradsson hade ju varit korrupt och levt på stor representationsfot i årtal. Rimligen visste både kommunpolitiker, tjänstemän, revisorer, chefredaktörer, journalister och många andra att det pågick något som åtminstone förtjänade en undersökning. Men alla teg ändå tills det kom en journalist utifrån och vågade ta tag i saken. Motala Tidning återupprättade sin heder och saken kom i riksmidia. Hade detta inte hänt sutte nog Sölve i godan ro på Statt än i dag. Vem skulle ha vågat krångla med honom?

Det är helt enkelt så att om inte mediadrevet fungerar som det gör blir pressens granskande roll fullständigt tandlös. En eller annan artikel gör ingen skillnad och om inte tillräckligt många tar upp en nyhet blir den enskilde journalisten mycket lättpåverkad. Själv har jag av en chefredaktör en gång fått höra att jag inte borde skriva en artikel. Det var åklagaren i den lilla staden som av riksåklagaren fått kritik för slarv. Men han och chefredaktören var logebröder så det var "inte riktigt lämpligt" att skriva om saken. Jag fegade ur men ringde i stället en kompis på stadens sossetidning som gjorde löpsedel på den relativt sett harmlösa kritiken. Så kan det gå.

Det gäller att ha några saker i minnet när man granskar pressens roll.

För det första att de f d maktavare som gråter krokodiltårar över hur de behandlas i media, från början varit just maktavare; d v s folk som det inte är alldeles riskfritt att ge sig på. Både Sahlin, Marjasin och Conradsson är människor som kunnat ställa till ordentligt med tråkigheter för sina fiender.

Vidare att de i många fall är människor som lyckligt levat i symbios med media. Kändisskap, positioner och inflytande är byggt med hjälp av exponering. När det gäller Sahlin fanns det ju inte ett enda skrymsle av privatlivet som hon inte lät gå som mediala växelmynt.

Moralisk fallhöjd

Och till sist att de som döms i media döms på moraliska grunder. Det finns, och bör finnas, en viss fallhöjd mellan vad som är moraliskt acceptabelt och vad som är lagligt. Sahlin och Marjasin har inte begått några brott, inte heller Göran Perssons privatflygande var brottsligt. Men de lever inte upp till den standard en politiker bör hålla och de lever framför allt inte upp till den standard de anser att andra bör hålla.

För, som sagt, tänk på vad som skulle ha hänt en vanlig småföretagare om han låtit företaget betala sin privatkonsumtion eller klippt och klistrat i sin redovisning.